

ANANIÁS ÉS SZAFÍRA BŰNHŐDÉSE (APCSEL 5,1–11)
– A TULAJDONHOZ VALÓ JOG AZ ŐSEGYPHÁZBAN

Thorday Attila
Gál Ferenc Főiskola, Szeged

Ananiás és Szafíra megdöbbenő történetének olvasása során kísértést jelenthet számunkra egyrészt az, hogy az elbeszélést szó szerint értjük és visszautasítjuk, mert mondanivalója ellentétes az evangéliumi szelídséggel, másrészt valószínűtlen jellege miatt könnyedén a mítoszok körébe utalhatjuk. Mindkét szélsőséges megközelítés alábecsülné e történet jelentőségét.

Témánk megvilágítására elsődlegesen Lukács kétkötetes művét használjuk, vagyis az Evangélium és az Apostolok cselekedetei összefüggésében tárgyaljuk a kérdéses perikopát. Másrészt nem kerülhetjük el, hogy a jeruzsálemi ősegypház tagjai által jól ismert ószövetségi történetekben fellelhető párhuzamokra is rámutassunk; kifejezetten Mózes 1. és 5. könyvéből, valamint Józsué könyvéből hozunk párhuzamokat. E szűkebb és tágabb szövegkörnyezet fényében tárul fel Ananiás és Szafíra történetének mélyebb értelme.

AZ ANYAGI JAVAK MEGOSZTÁSÁNAK FORMÁI AZ ŐSEGYPHÁZBAN

Az anyagi javak konkrét megosztása tanúsítja, hogy a hívek gyülekezete az isteni kegyelem szerint él. Az Apostolok cselekedetei erről kétféle gyakorlatot örökít meg: vagy az egyéni javakat közös használatba „adják” (2,44; 4,32b: κοινός); vagy a javak eladása által annak bevételét „szétosztják” (2,45: πιπράσκω, διαμερίζω; 4,34–35: πωλέω, διαδίδωμι).

Az anyagi javak közösségi használatba adása mindenki számára meghagyja javainak birtoklását, de a hívő önmagát a javak gondos kezelőjének tekintí. Ahelyett, hogy kizárólagos jogot tartana fenn magának, hogy javait

élvezze, ingyenesen hittestvérei rendelkezésére bocsátja azokat. Ezáltal is tanúságot tesz arról, hogy Isten népében működik a kegyelem és üdvösség. Jegyezzük meg, hogy ez a gyakorlat kapcsolatban áll az apostolok tanúságtételével, melyet az Úr Jézus feltámadása kapcsán tettek: az Úr hatalmának, erejének (3,12; 4,7: 4,7: *δύναμις*) lettek ők gondnokai, intézői. Olyan kegyelemben részesültek, amit Jézus birtokolt (vö. Lk 2,40), s ezután ők gazdálkodnak e lelki hatalommal.

A másik gyakorlat a javak eladásán alapult, amely a bevétel szétosztására irányult. A nélkülözést (4,34) és szűkölködést (2,45) tapasztalva bizonyos javak pénzzé tétele és az apostolok lábai elé helyezése lehetővé tette, hogy aktuális szükségleteket fedezzenek belőle (pl. 6,1 szerint az özvegyekről gondoskodtak). Ez esetben a tulajdonos lemond a tulajdonáról, ugyanakkor elkerüli az osztozás körüli vesződséget és kényelmetlenséget.

Nem szükséges, hogy csak e két gyakorlatra összpontosítsunk, hiszen a közösségben munkálkodó kegyelem más módon is megnyilvánulhat. Néhány példa:

- Búcsúbeszédében Pál saját gyakorlatát idézi fel, miszerint saját kezével dolgozott azért, hogy a szűkséget szenvedőkről (20,34–35: gyöngékről) gondoskodhasson.
- A Joppében élő tanítványok egyike, Tabíta, varróműhelyt vezetett (vö. 9,36–39).
- A bíboráros asszony, Lídia eltökélt vendéglátásáról lett ismert (vö. 16,15).

A Szentlélek számtalan módot talál, hogy Isten jótéteményei megnyilvánuljanak a hívek életében. Itt azonban Lukács a jeruzsálemi ősegyház példáira szorítkozik.

Mindenesetre a továbbiakban az ősegyház kapcsán megfigyelhetjük azt, hogy a javak megosztása, illetve azok pénzzé tétele – feltéve, hogy azokat a Szentlélek ihletésére valósítják meg – prófétai és missziós jelek. Hogyan lehetne ugyanis Isten kegyelmét meghirdetni annak, aki éhezik, ha nem úgy, hogy enni adunk neki? Magától értetődő, hogy a javak megosztása elsődlegesen nem aszketikus cselekedet, hanem hiteles profetikus távlatot nyit meg: tapasztalhatóan mutatja fel, hogy az Úr kegyelmének és bocsánatának időszaka, azaz a végső idők elértek. A Szentlélek különféle adományainak megfelelően mindenki különböző módon, maga tanúskodik az isteni kegyelem örömhíréről. A megtérés szükségessége sürgető, de annak útjai, megvalósulási formái különbözők.

AZ ANYAGI JAVAK MEGOSZTÁSÁNAK JELSZERŰSÉGE

Az ApCsel-ben leírtakból az anyagi javak megosztásáról vajmi keveset értünk meg, ha figyelmen kívül hagyjuk, hogy azok a Szentlélek gyümölcseként létrejött közösségben gyökereznek.

A szerző erről sokféle módon így emlékezik meg: „egy szív, egy lélek” (4,32), a nyugati szövegtanú kiegészíti: „nem volt szakadás közöttük”; „ugyanazzal a szívvel” (2,46; 5,12); „együtt” (2,44–47).

Mindezek kifejezésre juttatják, hogy mint egymásra épülő kövek, a hívek egyazon épület részeinek tudják magukat. És valóban az Úr hív meg személy szerint mindenkit, ő tesz egyé és ő építi fel az egyház közösséget (vö. ApCsel 4,11–12). Népe körében Isten megújított jelenléte lehetővé teszi a hívek számára, hogy az atyáknak tett ígéret örökösivé váljanak, a Deuteronomiumban már megígért messiási áldásból részesüljenek: „Nem lesz köztetek szükségét szenvedő, mert az Úr bizonyonnyal megáld titeket..., feltéve, hogy hűségesen hallgatsz az ő szavára” (MTörv 15,4–5).¹ E szakasz héber szövege parancsként, elvárásként értelmezendő („ne legyen köztetek szükségét szenvedő!”), míg annak görög nyelvű, Septuaginta szerinti fordítása ígéretként értelmezi: „Nem lesz köztetek szükségét szenvedő, mert az Úr, a te Istened áldásában részesít, amennyiben hallgattok az Úr, a ti Istenedek szavára”.² A palesztinai zsidóságban ezt az ígéretet eszkatológikus reményként értelmezték: a Tórához való hűség, amit a Messiásnak kellene elhoznia, meg kell szüntesse a nyomort és szükségét. A hívek közössége által megélt anyagi javakban való osztozás annak az ígéretnek teljesedése, amit a Második Törvénykönyv tartalmaz. Szorosan kötődik tehát a messiási idők áldásához és a Lélek kiáradásához. Miközben Lukács palesztinai hagyományok összegyűjtése során a jeruzsálemi ősegyház életét összefoglalja, bizonyára tudatában van annak is, hogy e megélt szeretetközösség, a *koinónia* visszhangra talál olvasóiban, akik hellén műveltségük szerint ismerték a barátság legfőbb ismertetőjét. A korabeli görög filozófia barátoknak azokat tartotta, akiknek egy a szíve-lelke, s ez a gyakorlatban arra készíteti őket,

¹ Kétféle értelmezés közül választhatunk. Elsőre úgy tűnik, inkább egy feltételhez kötött ígéretről van szó, mert ekkor van értelme a következő feltételes mondatnak: nem lesz szegény [...] ha hallgatni fogsz [...] De tekintve, hogy törvényszövegbe illeszkedik, és előtte is parancsokról van szó, ez inkább amellettszól, hogy ezt is tiltásként kell felfogni. Ebben az esetben a feltételes mondatot úgy lehet értelmezni, hogy a feltétel csak a 4b ígéretére, vagyis az áldásra vonatkozik: ne legyen szegény [...] mert megáld Jahve [...] ha hallgatni fogsz.

² A Targum is ezt a teológiai távlatot erősíti: „Amennyiben minden igyekezetekkel megtartjátok a Törvény parancsait, nem lesznek szegények köztetek, mert JHWH gazdagon megáld titeket.” J. DUPONT: « La communauté des biens aux premiers jours de l'église », *Études sur les Actes*, LD 45, Cerf, Paris, 1967, 509–510.)

hogy mindenüket megosszák egymással.³ Lukács mindezek ellenére tudatában van annak a szakadéknak, amely elválasztja a filozófusok által ideálisnak leírtakat attól a ténytől, amit az Úr megadott az ő népe számára: az emberi vágyak sötétben tapogatózása helyett Isten áldása, amely Izrael történetében testet öltött a Szentlélek hatalma által.

A *koinónia* lényegét Lukács itt abban láttatja, hogy az Úr áldása konkrét, tapasztalható formát öltött Isten népe életében. Az összegyűlteket sokasága azáltal, hogy megosztotta javait, életre váltotta a Törvényt, s ez nyilvánvaló jele, hogy elérkezett az utolsó idők korszaka (vö. Jer 31,33; Ez 36,27). Lukács evangéliumában Zakeus rendkívüli tette, miszerint szétesztja vagyonának nagy részét, a jelenlévőkből ugyanezt a következtetést váltotta ki: „Uram, íme, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megcsaltam, négyannyit adok helyette [...] És akik mindezt hallották, hittek abban, hogy hamarosan megtapasztalják Isten országát.” (Lk 19,8–11).

A következőkben pedig lássuk meg azt, hogy ez az isteni áldás, paradox módon ítéletnek is tekinthető abban az értelemben, ahogy Jézus a názáreti zsinagógában bejelentette a kegyelem korszakának elérkezését, s amely által feltárult a szívek megosztottsága (Lk 4,16–30).

ANANIÁS ÉS SZAFÍRA ESETE

A történet lehetséges magyarázatai

E bibliai szakaszt magyarázva egyes egyházatyák olyan következtetést vonnak le, amelyek a dogmatika rendjébe tartoznak, mint például a Szentlélek személyes mivoltával kapcsolatban, mint akinek nem szabad hazudni, vagy Péter tekintélyével hozzák kapcsolatba, akinek ítélkezési joga van. Mások inkább az erkölcsi tanítás alátámasztására idézik fel a történetet, akár a hazugság, akár a fősvénység, akár az első keresztények szegénységet vállaló élete kapcsán.⁴ Korunk szentírásmagyarázói azonban e megdöbbentő epizód értelmezését inkább az őskeresztény közösség aggodalmaival összefüggésben vagy bizonyos ószövetségi történetekkel összefüggésben keresik.⁵

³ DIOGENÉSZ LAERTIUSZ: *Pitagorasz élete* VIII, 10: „Barátok között minden közös, a barátok egyenlők”; „A barátok között semmi nincs kisajátítva”. ARISZTOTELÉSZ: *Nikomakhoszi etika*, IX, 8, 1168b: „egyazon lélek, mindazt, amit a barátok birtokolnak, közös, a barátság egyenlőségen alapul”.

⁴ Lásd E. JACQUIER: *Les Actes des Apôtres* (EBib), Gabalda, Paris, 1926, 150–156.

⁵ Tanulmányunkban legtöbbet az alábbi cikkekre, illetve kötetre hagyatkozunk: D. MARGUERAT: « La mort d'Ananias et Saphira (Ac 5,1–11) dans la stratégie narrative de Luc », *NTS* 39 (1993), 209–226. Továbbá L. TOSCO: *Pietro e Paolo ministri del giudizio di Dio*. *Studio del genere letterario e della funzione di At 5,1–11 e 13,4–12* (RivB Suppl. 19), EDB, Bologna, 1989.

A közösség eredeti bűne?

A kérdéses szakasz midrás jellegű teológiai reflexiót tükröz az „eredeti bűn” létéről, amely minden emberi közösségben fellelhető: az első emberpár bűne (Ter 3), az Isten fiai és az emberek lányainak egyesülése a történelem kezdetén (Ter 6,1–4), az Aranyborjú esete a szövetségkötés megünneplését követően (Kiv 32), Ákán bűne az Ígéret földjére lépést követően (Józ 7), Dávid bűne királlyá emelése után (2Sám 11). Lám, egy teológiai sorozat előtt találjuk magunkat, amely mindegyike a bűn megjelenését írja le. Bizony, a hívek emberi közössége sem alkot kivételt: a szövetséghez való hűtlenség bűne azonban a kegyelem túlaradását is eredményezheti. Krisztus halála óta a hívő közösség immár azt is tudja, hogy a bűnös halála Istennel való kiengesztelődéssé válhat, ha a végső pillanatban átadja magát az Úrnak (vö. Lk 23,42). Az ApCsel-nek ez a szakasza mégsem az isteni irgalmasságról szól, hanem annak a bűnnek súlyát húzza alá, amely megmérgezi a hívek *koinoniáját* és a halál felé menetel.

Az Izraelnek felkínált szövetség mindig élet-halál kérdése volt. Nemhiába szólt az Úr Mózes által az atyákhoz ily módon: *„Tanúul hívom ma az eget és a földet, hogy elétek tártam az életet és a halált, az áldást és az átkot! Válaszd az életet, hogy élj!”* (MTörv 30,19) Az apostoli korban az élet mint áldás felismerhetővé vált a béna meggyógyításakor (ApCsel 4,21), majd a halál mint átok szintén megtörtént Ananiás és Szafíra esetében (ApCsel 5,7). A halálnak ez a veszélyeztető szerepe érzelmi zsarolásnak tűnhet manapság, amivel Isten – vagy a bibliai szerzők – félelemben akarják tartani az embert. Azonban az már az ApCsel korabeli olvasója számára is világos lehetett az elbeszélés stílusa alapján és a párhuzamok ismeretében, hogy nem pusztá megfélemlítés a cél (vö. 5,5.11), hanem inkább az, hogy komolyan vegyék Isten Szavát, ha élni akarnak.⁶

Úgy tűnik, hogy a jeruzsálemi ősegyház életének idillikus leírása (ApCsel 4,32–37) a bűnbeesés előtti édenkertet tükrözi (Ter 2).

Ananiás és Szafíra története emlékezetünkbe idézi a bűnbeesés történetét. Érdemes felfigyelni arra, hogy mindkét elbeszélésben szerepel egy emberpár, férfi és nő, akiket Isten a maga képmására teremtett. Párhuzam mutatkozik abban is, ahogy az ősszülők a teremtés nagyszerűségének örvendhettek az édenkertben, úgy az ősegyházban levő emberpár szabadon rendelkezhetett anyagi javairól és élvezhette a testvéri közösség védelmét.

⁶ A. METTAYER: « Ambiguïté et terrorisme du sacré: Analyse d'un texte des Actes des Apôtres (4,31-5,11) », SR 7 (1978), 415–424.

A bűnbeesés történetét is az előzmények szépsége és idillikus volta teszi igazán tragikussá, ahogy ezt a keresztény közösség esetében is láthatjuk (ApCsel 4,32–37). A közösség mindenben való osztozása, Barnabás odaadó életvitele⁷ éles ellentétben áll Ananiás tettével, ahogy az édenkert harmóniája a kígyó hazugságával. Ananiás és Szafíra történetének értelmezéséhez fontos támpontot nyújthat Barnabás személyiségének megismerése. Az ApCsel szerkesztőjének zsenialitását tükrözi, hogy Barnabás bemutatása mintegy ellenpontként jelenik meg Ananiás és Szafíra története előtt. Benne rajzolódik ki a csaknem tökéletes keresztény közösségi ember ideálja. A ciprusi levitában testesül meg az egy szív-lélekkel működő keresztény közösség szimbóluma. Az ApCsel nem örökítette meg Barnabás egyetlen szavát sem, de beszámol arról, hogy földjét eladta és árát az apostolokra bízta, mint aki megvalósítja Jézus buzdítását, ellentétben az gazdag ifjúval, aki képtelen volt megtenni (vö. Lk 18,22). Így vált a végső idők kegyelme szerinti hívő ember példájává és Izrael vigaszának befogadjává, miként annak idején az agg Simeon (vö. Lk 2,25). Ananiás tette éles ellentétben áll mindazzal, amit Barnabás képvisel, megtöri a közösségben uralkodó harmóniát, ahogy a kígyó megtörte az édenkert békéjét.

A zsidó hagyomány szerint a kígyó képében megbújó sátán hazugsággal téveszti meg az asszonyt, az ApCsel szerint a sátán vezeti Ananiást a hazugságba. Továbbá mindkét történetben hangsúlyos, ahogy a férfi és a nő összejátszik a bűnben. És mindkét esetben a bukás következménye a közösség megszakadása, vagyis a törvényszegőket kiűzik az édenkertből illetve a közösségből.

Ananiás és Szafíra történetét tehát a születő egyház számára való figyelemztetésként is olvashatjuk, miszerint az eredeti bűn és annak hatása jelen van. Ha a férfi és nő, akik az élet szolgálatára kaptak meghívást Istentől, bűnük által az élet helyett a halált választják, ki kell őket taszítani a közösségből, miként a Deuteronomium visszhangozza: „Irtsd ki a gonoszt magad közül!” (MTörv 13,6; 17,7.12; 19,19; 21,21; 22,24).

⁷ Az ApCsel tanúsága szerint ő az első olyan személy, aki nem tartozik a Jézus által kiválasztott apostolok közé. Közel áll hozzájuk és bizalmukat élvezi. Lukács még azt is megjegyzi róla, hogy a „vigasztalás fia” nevet kapja tőlük. Később azt is olvassuk róla, hogy ő az, aki garanciát vállal Saul ígaz voltáért (vö. 9,27). Több alkalommal Antiokhiába küldik, ahol megerősíti, bátorítja a híveket (pl. 11,22), és nem késekedik, hogy Saul-Pált együttműködésre hívja (vö. 11,25). Antiokhiában történt, hogy a Szentlélek arra választja ki, hogy megnyissa a misszió művét (vö. 13,2). Teljesen Isten kegyelmére hagyatkozva (vö. 14,26; 15,40) elnyerte a megkülönböztetés adományát, amivel képes volt elismerni az antiokhiai hívek által megélt kegyelmet (vö. 11,23). Az isteni kegyelem gazdagsága és termékenysége Barnabás személyében még inkább kiemelkedik, ha Ananiás és Szafíra tragikus végzetére tekintünk.

Ákán személye inspirálta tipológia?

Ananiás és Szafíra történetéről szóló elbeszélés irodalmi műfaját vizsgálva jónéhány kutató tipologikus értelmezést javasol, s egyúttal rámutat a Józs 7,16–26 szakasszal való kapcsolatra, amely Ákán bűnét írja le. Ez a harcos megszegte a szövetséget, amikor Izrael népe Jerikót elfoglalva belépett az Ígéret földjére. Mivel megkívánta és elsajátította a honfoglaláskor talált díszes köpenyt, ezüstpénzt és aranyat, családjával együtt kivégezték. Ez az archetípus úgy tűnik meglehetősen jelen van a biblikus emlékezetben (vö. Zak 14,14) olyannyira, hogy maga Pál is nyíltan idézi a milétosziaktól való búcsúzásakor: „Nem kívántam el senki ezüstjét, aranyát vagy ruháját” (ApCsel 20,33), hogy ily módon is megerősítse azt az ingyenességet, ami az isteni kegyelem tanúságtevőjének viselkedését kell jellemezze.⁸

Az ígéret földjének kapujában, Jerikónál Isten harc nélkül adta Izrael népe birtokába a földet, hogy nyilvánvalóbb legyen annak ajándék jellege. És akkor történt, hogy Ákán megszegi az Isten által adott szövetségi záradékot azáltal, hogy a hadizsákmány Istennek fenntartott részét eltulajdonította. Józsue ugyanis Isteni parancsra anatémát hirdetett, miszerint az ellenség minden javát el kell pusztítani, hogy a nép ezáltal is megtanulja az ingyenességet: aki képes lemondani a birtoklásról ma, az tudja csak befogadni a sokkal többet holnap. Ugyanez történt annak idején a manna esetében: aznapi szabadott begyűjteni, s tilos volt félretenni a másnapra valót (vö. Kív 16,4). Megdézsmálva a zsákmányt, Ákán végül is meglopja az Urat, megszegi parancsát, magával ragadva egész Izraelt a szövetség megtörésére. Nem csodálkozhatunk, hogy Jerikó harc nélküli elfoglalását követő első útközetben az izraeliták súlyos vereséget szenvednek és halottaikat temetik (Józs 7,5). Amikor Ákánt és családját Ákor völgyébe vezetik, ahol végrehajtják megkövezésüket, Józsue felkiált: „Mivel romlásunkra lettél, legyen romlásodra az Úr ezen a napon!” (Józs 7,25). Lukács elbeszélésében úgy tűnik, Péter ugyanazt az ítéletvégrehajtó szerepet tölti be.

Ahogy Ákán annak idején, úgy Ananiás és Szafíra a tolvaj és hazug szerepét töltik be a messiási időben, amikor az Úr nagylelkűségét kellene felismerni. Miután saját elhatározásuk alapján földjüket eladták, azt színlelték, hogy a bevétel egészét az apostolok lába elé helyezve átadták a keresztény közösségnek. Ám valójában titokban a bevétel egy részét félretették és meg-

⁸ Egyes exegeták más ószövetségi párhuzamokat is felhoznak, mint pl. Nádáb és Abihu megbüntetése (Lev 10,1–5), vagy Jeroboám fia, Abia halála (1Kir 14,1–18). A hasonlóság ezeknél mégsem olyan erős, mint a Józs 7 esetében, ahol megtaláljuk a „visszatart / félretesz” (νοσφιζομαι) igét, amely az ÓSz-ben csak itt és a 2Mak 4,32-ban, az ÚSz-ben pedig csak az ApCsel 5,2–3 és Tit 2,10 versekben található. Másrészt az ígéret földjére való belépés és az egyház kezdete párhuzam is gondolatébresztő.

tartották maguknak. Nem volt kötelességük mindent átadni; elegendő lett volna megmondani őszintén, hogy mennyit ajánlanak fel a közösség céljaira. Ezzel szemben, amikor hazudtak a közösségnek (*κοινωνία*), az apostoloknak, akkor magának a Szentléleknek hazudtak, vagyis végső soron magának Istennek (ApCsel 5,4). Zsákmányul estek a sátánnak, aki az embert Isten kísértésére indítja (ApCsel 5,9).⁹ Hazugságuk által kikerülnek a szeretet- és hitközösségből, elhatárolódnak az apostoloktól, kizárják magukat az ígéretekben.

A nyílt színen zajló dráma ezt követően két felvonásban játszódik. Az elsőben Ananiás Péter apostol előtt találja magát, aki leleplezi a bűnt, amelynek következményeképp Ananiás hirtelen meghal. Néhány órával később a történetet nem ismerő Szafíra kerül ugyan ebbe a helyzetbe, s ő is holtan esik össze a bűnnel való szembesítés és férje halálhíre után.

Ezt követően az ApCsel szerzője a jeruzsálemi közösséget először nevezi koinonia helyett ecclesiának (5,11: *ἐκκλησία*). Az Isten ítéletétől való megrettenés egységbe forrasztja, és egyházzá teszi a közösséget.

ÖSSZEFOGLALÓ KÖVETKEZTETÉS

Láthattuk, hogy a közösség elleni bűn nagyon hamar megjelent a jeruzsálemi egyház életében, mégpedig épp a pénz kérdése és a javak elosztása körül.¹⁰ Péter azonnal felfedte, Isten pedig igazolta e bűn súlyosságát. Ennek következtében a közösség megrettenve vette tudomásul, hogy Péter jogszerűen járt el, amikor szembesítette a bűnösöket hazugságukkal.

A megelőző perikopában Barnabás személyében a keresztény archetípus valamint az egy szív, egy lélek közösség fogalmazódik meg. Ezt az ideális állapotot töri meg Ananiás és Szafíra hazugsága, s így válnak keresztény antitípussá.

A parúzia késlekedése miatt az ősegyházban komoly kételyek ütötték fel a fejüket az ember fizikai halálának okairól. A zsidóhagyomány alapján már világos volt számukra, hogy a bűn zsoldja a halál, így történet az összülőkkel az édeben, így történt Ákással és így történt Ananiás és Szafíra esetében is. Bűnük halált érdemelt Isten jogos ítélete szerint. De nem szabad elfelejtenünk, hogy történetünk Krisztus halála után játszódik. Komoly kérdést vetett fel, hogy van-e joga a közösségnek a vétkeket kizárnia soraiból, holott

⁹ Emlékezzünk arra, hogy a „híveket betöltötte a Szentlélek” (4,31), és hogy most a sátán szállta meg Ananiás szívét, hogy hazudjon a Szentléleknek (5,3). Lásd erről S. BROWN: *Apostasy and Perseverance in the Theology of Luke* (AnBib 36), Bibl. Inst. Press, Roma 1969, 98–114.

¹⁰ D. MARGUERAT: « Ananias et Saphira (Actes 5,1-11). Le viol sacré », *Lumière et vie* 215 (1993) 42, 51–63.

Krisztus a megbocsájtás fontosságát hirdette. Ananiásék esetében bár Péter az, aki kimondja az ítéletet, Isten maga zárja ki közösségéből a bűnöst. Van itt valami, ami mégis túlmutat ezen: a jobb lator története, amely ekkor már közismert volt, figyelmeztette a híveket arra, hogy ha az utolsó pillanatban megtérnek, még „ma” elérhetik paradicsomot. Tehát az ítélet egyedül Istené, a megbocsátást Krisztus meghirdette. Istennek terve lehet a halállal, ami túlmutat a bűnön és a bűnösön.

Végül érdemes fölfedezni, hogy a szomorú eseményeket követően a hívek megérthették, hogy a bűnt felülírta a kegyelem. Ananiás és Szafíra halála után megtapasztalhatták, hogy a halál sincs kívül Isten üdvösséget munkáló tervén. Ezt bizonyítja, hogy Lukács első alkalommal e történet utolsó mondatában használja a jeruzsálemi hívek gyülekezetére az egyház (ἐκκλησία) szót a korábbi koinonia helyett.¹¹ A kis keresztény közösséget az őszinte istenfélelem egyházzá kovácsolta, amely tehát ettől fogva élet és halál megkülönböztetésének helye. Az *ecclesia* pedig olyan Krisztus körül formálódó közösség, melynek tagjai az életet választották.

¹¹ J. ROLOFF: „Ekklesia“, in *Exegetisches Wört. zum N.T.* (szerk. H. Balz – G. Schneider), 1. kötet, Kohlhammer, Stuttgart, 1980, coll. 1005–1007.

